

Determinante politike i klasifikacije političkog sistema

Koja vlada je najbolja?

- ▶ Ona koja uopšte ne vlada, Henri Dejvid Toro
- ▶ Vlast - institucionalizovana moć
- ▶ Razlika vlast - politički sistem
- ▶ Politički sistem - mreža odnosa preko kojih vlast stvara outpute kao odgovor na inpute koje prima od javnosti
- ▶ Režim - sistem vlasti koji opstaje uprkos činjenici da se vlade mijenjaju

Klasifikacije i tipologije

- ▶ Svrha
- ▶ Metodičnost sistematičnost
- ▶ Evaluacija
- ▶ Problem pojednostavljanja
- ▶ Problem pristrasnosti (etnocentrizam)
- ▶ Problem povezanosti sa određenim državama

Aristotelova tipologija

Ko vlada?

Ko ima koristi?

	Jedan	nekolicina	Većina
jedan	Tiranija	Oligarhija	Demokratija
svi	Monarhija	Aristokratija	Politeja

Druge klasične klasifikacije

- ▶ Tomas Hobs, Žan Boden, Džon Lok, Šarl Monteskje
- ▶ Pitanje suvereniteta
- ▶ Utopije (savršena društva)
- ▶ Apsolutizam - vlast je neograničena i ne može se ograničiti ničim izvan nje,
- ▶ Republikanizam - načelo da vlast proizilazi iz pristanka naroda,

Tipologija “tri svijeta”

- ▶ Kapitalistički “prvi svijet”
- ▶ Komunistički “drugi svijet”
- ▶ Zemlje u razvoju “treći svijet”
- ▶ Privredna, ideološka, politička i strateška dimenzija ove podjele
- ▶ “Četvrti svijet”?
- ▶ Kraj istorije, Fransis Fukujama

Dva važna koncepta

- ▶ Totalitarizam - sveobuhvatan sistem političke vlasti koji se uspostavlja širokom ideološkom manipulacijom i otvorenim nasiljem i terorom:
- ▶ Sindrom šest tačaka (Bžežinski):
 - ▶ Zvanična ideologija
 - ▶ Jednopartijska država
 - ▶ Policijski sistem terora
 - ▶ Monopol nad sredstvima masovne komunikacije
 - ▶ Monopol nad sredstvima ratovanja
 - ▶ Državna kontrola privrede

Dva važna koncepta

- ▶ Liberalna demokratija - oblik vladavine koji održava ravnotežu između načela ograničene vlasti i ideala narodnog pristanka.
- ▶ Osobine:
 - ▶ Ustavna, na zakonima zasnovana vlast,
 - ▶ Garantovane slobode i prava građana,
 - ▶ Podjela vlasti, sistem kontrole i ravnoteže,
 - ▶ Redovni izbori (jedan čovjek - jedan glas)
 - ▶ Pluralizam partija
 - ▶ Nezavisne interesne grupe
 - ▶ Privatno preduzetništvo i tržišni principi

Savremene tipologije

- ▶ Kriterijumi:
 - ▶ Ko vlada?
 - ▶ Kako se obezbjeđuje poslušnost?
 - ▶ Centralizacija vlasti?
 - ▶ Kako se vlast stiče i prenosi?
 - ▶ Ravnoteža između pojedinca i države?
 - ▶ Stepen materijalnog razvoja?
 - ▶ Organizacija privrednog života?
 - ▶ Stabilnost sistema?

Pet vrsta “režima”

- ▶ Zapadne poliarhije
- ▶ Nove demokratije
- ▶ Istočnoazijski režimi
- ▶ Islamski režimi
- ▶ Vojni režimi

Zapadne poliarhije

- ▶ Sjeverna Amerika, Evropa, Australoazija
- ▶ Dva talasa demokratizacije:
 - ▶ 1828. - 1926. godine (SAD, UK, FRA)
 - ▶ 1943. - 1962. godine (Zapadna Njemačka, Italija, Japan, Indija)
- ▶ Liberalna demokratija ili poliarhija
- ▶ Poliarhija (Dal):
 - ▶ Vlast u rukama izabranih,
 - ▶ Izbori slobodni i pošteni
 - ▶ Široko pravo glasa
 - ▶ Ne postoje ograničenja na pravo kandidature
 - ▶ Sloboda izražavanja i kritikovanja
 - ▶ Pristup različitim izvorima informacija
 - ▶ Nezavisnost medija i interesnih grupa od vlasti
- ▶ Dodatak - ideološko usmjerenje zapadnom liberalizmu

Zapadne poliarhije

- ▶ Liphart:
 - ▶ Demokratije većine i demokratije konsenzusa
 - ▶ Vestministarski model i konsocijalna demokratija

Nove demokratije

- ▶ Treći talas demokratizacije (od 1974. godine)
- ▶ Grčka, Portugal, Španija
- ▶ Pad berlinskog zida i istočnoevropske revolucije (od 1989. godine)
- ▶ Komunizam
- ▶ Nove demokratije - režimi u kojima proced demokratske konsolidacije nije okončan i demokratija nije jedina igra u gradu (Przeworski)
- ▶ Poludemokratije - režim u kojem postoji mješavina demokratskih i autoritarnih odlika
- ▶ Suočavanje sa problemima potisnutim u vrijeme komunizma: etničke i nacionalne tenzije.

Istočnoazijski režimi

- ▶ Konfučijanstvo kao etički i vjerski sistem
- ▶ Usmjereni su na privredu
- ▶ “Tigar” ekonomije
- ▶ Podrška jakim vladama i potreba za vođama
- ▶ Da li postoje tzv. azijske vrijednosti - društveni sklad, poštovanje autoriteta, vjerovanje u porodicu?
- ▶ Teokratija
- ▶ Tajvan, Hongkong, Kina, Japan, Singapur, Malezija...

Islamski režimi

- ▶ Npr. Saudijska Arabija, Islamska republika Iran, Sudan, Pakistan..
- ▶ Islam kao put života ne samo kao religija
- ▶ Šerijatsko pravo

Vojni režimi

- ▶ Vojna hunta (Južna Amerika)
- ▶ Diktatura jednog čovjeka (Čile)
- ▶ Primjeri Latinska Amerika, Afrika, Azija, ali i Španija, Portugal ili Grčka